Ku problematike pojmu *katharsis* v aristotelovských teóriách tragédie a drámy[1]

Martin Šarkan

ŠARKAN, M.: Towards Problematics of *Catharsis* Concept in Aristotelian Theories of Tragedy and Drama. *Studia Aloisiana*, 7, 2016, 4, s. 63 – 78.
The aim of presented paper is to offer short preview into the problem of main interpretations of Aristotelian concept of *catharsis* as have been unfolded throughout the history of western literary criticism and theory of drama. Study can be conceived as a reference to need of deeper analysis of systematic coherency of Aristotle's ontological framework inherently present in corpus of Aristotle's texts as an interpretational background and key methodological starting point which can provide more reliable conclusions.
Key words: catharsis, theory of tragedy, theory of drama, philosophy of aesthetics

Úvod

Celé stáročia, od čias zrodu divadla v helénskom prostredí až po obdobie pomerne nedávnych ideových turbulencií, ktoré veľmi voľne zastrešíme pojmom moderna, podliehalo dramatické umenie z obsahovej, ako aj formálnej stránky

1 Táto štúdia vznikla ako súčasť riešenia projektu KEGA č. 021TTU-4/2015 *Jezuitské divadlo – integrálna vzdelávacia a výchovná metóda*, ktorý sa realizuje na Teologickej fakulte Trnavskej univerzity.
Vzhľadom na to, že predkladaný text je analýzou širšej škály významov, ktorá je doteraz predmetom polemík, rozhodli sme sa grécke slovo *katharsis* používať v pôvodnom znení v prepise do latinky, napriek tomu, že v slovenčine sa ponúka preklad „očista", „očistenie", resp. udomácnené cudzie slovo „katarzia", ktoré by však čitateľa mohli zvádzať k rutinne zúženým významovým konotáciám.

pozadí povedaného je možné purgatívne očisťovanie v bernaysovskom zmysle slova zasadiť do širšieho antropologického rámca ako integrálnu súčasť transformačnej mechaniky graduálneho rozvoja ľudskej osobnosti na jej ceste ku svojmu kongnitívnemu naplneniu.

Vynára sa tu samozrejme otázka, na základe čoho by bolo možné legitimovať prenos termínu *katharsis* v *transformačnej* významovej polohe, ktorú nachádzame v diele iného autora (navyše predmetne zameraného na inú oblasť poznania), späť k Aristotelovej *Poetike*. To je však projekt ďaleko presahujúci rámec tejto práce, a preto môžeme úvahy, ku ktorým sme dospeli, pokladať za náčrt hypotéz pre ďalšie smerovanie výskumu.

Literatúra

ANDERSON, M.: A Note on Lessing's Misinterpretation of Aristotle. In: *Greece & Rome*, roč. 15, 1968, č. 1, s. 59–62.

BERNAYS, J.: *Zwei Abhandlungen über die aristotelische Theorie des Drama*. Berlin : Herz, 1880.

BERNAYS, J.: *Grundzüge der verlorenen Abhandlungen des Aristoteles über die Wirkung der Tragödie*. Breslau : Trewendt,1857.

BONITZ, H.: *Index Aristotelicus*. Georgii Reimeri, 1870.

BOYLE, N.: Goethe's Theory of Tragedy. In: *The Modern Language Review*, roč. 105, 2010, č. 4, s. 1072–1086.

ARISTOTELES: *Metafyzika*. Praha : Rezek, 2003.

ARISTOTELES: *Politika*. Praha : Rezek, 1998.

ARISTOTELES: *Rétorika : Poetika*. Praha : Rezek, 1999.

ARISTOTELES: De rhetorica libri III : De rethorica as Alexandrum : Poetika. In: *Aristotelis opera*. Tomus XI. Ed. I. Bekker. Oxford : Typographeum Academicum, 1838.

CARLSON, M.: *Dejiny divadelných teórií*. Bratislava : Divadelný ústav, 2006.

ČIVRNÝ, L.: Zdroj neporovnatelného světla. In: RIMBAUD, A.: *Já je někdo jiný*. Klub přátel poezie. Praha : Československý spisovatel, 1962, s. 5–32.

DICKSON, K. A.: Lessing's Creative Misinterpretation of Aristotle. In: *Greece & Rome*, roč. 14, 1967, č. 1, s. 53–60.

ELSE, G.: *Aristotle's Poetics : The Argument*. Cambridge; Harvard : University Press, 1957.

GOLDEN, L.: The Purgation Theory of Catharsis. In: *The Journal of Aesthetics and Art Criticism*, roč. 31, 1973, č. 4, s. 473–479.

JENIK, L.: *Telo ako javisko : Náčrt významu telesnosti u Ignáca z Loyoly a Jerzyho Grotowského*. Trnava : Dobrá kniha, 2016.

KARABA, M.: *Úvod do dejín novovekej filozofie*. Trnava : Dobrá kniha, 2015.

KEESEY, D.: On Some Recent Interpretations of Catharsis. In: *The Classical World*, roč. 72, dec. 1978 – jan. 1979, č. 4, s. 193–205.

PLATÓN: Faidros. In: PLATÓN: *Dialógy I*. Bratislava : Tatran, 1990, s. 797–856.

PLATÓN: Štát. In: PLATÓN: *Dialógy II*. Bratislava : Tatran, 1990, s. 7–356.

Mgr. Martin Šarkan, PhD.
Teologická fakulta Trnavskej univerzity
P. O. Box 173
Kostolná 1, 814 99 Bratislava
e-mail: martin.sarkan@truni.sk

Studia Aloisiana

ročník 7
rok 2016
číslo 4

teologická fakulta
trnavská univerzita
v trnave

vedecké štúdie, recenzie, odborné preklady, správy o vedeckých podujatiach
kresťanská filozofia, náuka o rodine, formácia spoločenstiev, katolícka teológia

Studia Aloisiana / ročník 7, 2016, číslo 4

Recenzovaný časopis
Vychádza štyrikrát ročne

Šéfredaktor:
doc. PhDr. Miroslav Karaba, PhD.

Redakčná rada:
doc. PhDr. Miroslav Karaba, PhD., predseda
prof. Peter Dubovský SJ, Rím
PhDr. Oľga Gavendová, PhD.
Mgr. Mgr. Lukáš Jeník, PhD.
prof. Dr. hab. Józef Kulisz SJ, Varšava
prof. ThDr. Ivan Kútny, PhD.
doc. PhDr. Rastislav Nemec, PhD.
Mgr. Ing. Mária Spišiaková, PhD.
Martin Šarkan, PhD.
doc. PhDr. Mária Šmidová, PhD.
prof. Daniel J. West, PhD., Scranton
prof. Stanisław Ziemiański SJ, Krakov

Redaktorka:
Mgr. Mária Fúriková

Návrh obálky a grafickej úpravy:
Mgr. art. Július Nagy

Grafická úprava a tlač:
Ivan Janák

© Teologická fakulta TU, 2016

Vydáva Dobrá kniha
IČO 00 599 051
Štefánikova 44
P. O. Box 26, 917 01 Trnava
pre Teologickú fakultu Trnavskej univerzity

Dátum vydania: december 2016

Registrácia MK SR č. 3842/09 / ISSN 1338–0508

Obsah

Štúdie

Jozef Žuffa
Pastoračný charakter Druhého vatikánskeho koncilu – Realizácia v pastoračných plánoch 5

Magdolna Kővári
Trends in Counseling : Pastoral Care, Pastoral Counseling 17

Magdaléna Miklušičáková
Odpoveď Ivanovi Karamazovovi
Sloboda vo filozofických koncepciách Jean-Paul Sartra a Alberta Camusa 33

Oľga Gavendová
Homo sperans – Existenciálny význam nádeje v živote človeka 47

Martin Šarkan
Ku problematike pojmu *katharsis* v aristotelovských teóriách tragédie a drámy 63

Recenzie

Miroslav Karaba
JENÍK, Lukáš: *Odpoveď Wernerovi H.* Trnava : Dobrá kniha, 2016. 56 s. ISBN 978-80-8191-018-0 79

Správy

Mária Spišiaková
Medzinárodná vedecká konferencia na tému „Pohostinnosť ako staronový jazyk postkresťanskej Európy?" Teologická fakulta Trnavskej univerzity, Bratislava 13. – 14. októbra 2016 81

Contents

Articles

Jozef Žuffa
Pastoral Character of the Second Vatican Council – Implementation in Pastoral Planning 5

Magdolna Kővári
Trends in Counseling : Pastoral Care, Pastoral Counseling 17

Magdaléna Miklušičáková
The Answer to Ivan Karamazov : The Freedom in the Philosophical Conceptions of Jean-Paul Sartre and Albert Camus 33

Oľga Gavendová
Homo Sperans – The Existential Significance of Hope in Human Life 47

Martin Šarkan
Towards Problematics of *Catharsis* Concept in Aristotelian Theories of Tragedy and Drama 63

Reviews

Miroslav Karaba
JENÍK, Lukáš: *Odpoveď Wernerovi H.* Trnava : Dobrá kniha, 2016. 56 p. ISBN 978-80-8191-018-0 79

Materials

Mária Spišiaková
International Scientific Conference with the Theme "Hospitality as Old-Newish Language of Postchristian Europe?" Theological Faculty of Trnava University, Bratislava 13. – 14. 10. 2016 81

Vedecký časopis Studia Aloisiana vydáva Teologická fakulta Trnavskej univerzity a vychádza štyrikrát ročne. Je zameraný predovšetkým na otázky vznikajúce na rozmedzí spoločenských vied a filozofie. Nešpecifikuje sa na jedinú oblasť filozofického výskumu, ale dáva prednosť práve štúdiám, ktoré sú charakteristické interdisciplinárnym výskumom, napr. s oblasťami, ako je politická veda, sociológia, kognitívna veda či etika, spolu s dejinno-filozofickým výskumom. Je otvorený pre rôzne druhy konfrontácií.
Obsahom tohto časopisu sú prevažne štúdie, ktoré sú schopné preklenúť partikulárne zameranie jednotlivých spoločenskovedných odborov, prebudiť záujem o interdisciplinárne riešenie problémov a vyvolať tak diskusiu medzi rozdielnymi prístupmi vo filozofii. Takéto štúdie prinesú novú analýzu a reflexiu problémov, ktoré by dnes mali byť revidované, a tým dosvedčia adekvátnosť a prínos dnešného filozofického postoja.

Studia Aloisiana
Teologická fakulta Trnavskej univerzity
Kostolná 1, P. O. Box 173
814 99 Bratislava
e-mail: studia.aloisiana@tftu.sk

www.tftu.sk

ISSN 1338–0508